

ASIA Luonnonsuojelulain 54 §:n mukainen lupa poiketa yksityisen suojelualueen rauhoitus-säännöksistä, YSA207730 Varisjoen Ruukinranta

HAKIJA Paltamon osakaskunta
[REDACTED]
[REDACTED]

VIREILLE 5.5.2025

HAKEMUS Paltamon osakaskunta hakee luonnonsuojelulain 54 §:n mukaista lupaa poiketa Varisjoen ruukinrannan yksityisen suojelualueen rauhoitusmääräyksistä. Poikkeamista haetaan alueen läpi kulkemiseen moottoriajoneuvolla, jotta Hotellinkosken kalataloudelliset kunnostustoimenpiteet pystytään toteuttamaan. Kunnostuskohteen eteläranta sijaitsee Varisjoen ruukinrannan suojelualueella.

Suunnitelluilla kunnostustoimenpiteillä mahdollistetaan jokiluonnon toipuminen aikaisemmista, haitallisista ihmistoiminnan vaikutuksista. Tavoitteena on parantaa Varisjoen ekologista tilaa ja vesiluonnon monimuotoisuutta. Keskeisimpänä menetelmänä on vaelluskalojen, erityisesti taimenen lisääntymis- ja poikasalueiden parantaminen kutusoraa lisäämällä. Lisääntymisalueiden tilan parantaminen mahdollistaa osaltaan vaelluskalojen elinkierron toteutumisen, sekä parantaa alueen kalataloudellista ja virkistysellistä arvoa. Kunnostustoimet tukevat Oulujoen–lijoen vesienhoitoalueen toimenpideohjelman, Oulujoen vesistöalueen vesistövision sekä kansallisen kalatiestrategian ja Pienvesien suojelu- ja kunnostusstrategian tavoitteita.

Kunnostusmenetelminä on kutusorarikoiden ja poikasalueiden rakentaminen sekä puuaineksen lisääminen joihinkin sopiviin paikkoihin. Lisäksi Varisjoella tehdään kiiveämistä sekä kivivallien levitystä. Kunnostuksissa käytetään kutusoraksi kelpaavaa 30–70 mm raekoon luonnon harjusoraa. Kutusora ajetaan läjitäyttöalueelta kunnostuskohteille kuoppalavallisella metsäkoneella ja ne levitetään koskeen joko metsäkoneen kahmarikouralla tai kaivinkoneella. Kunnostussuunnitelman mukaan joitakin puita lisättäisiin sopiviin paikkoihin kaatamalla ne juurineen rannasta uoman päälle simuloitua luonnollista tuulen kaatamaa puuta.

Kunnostussuunnitelman mukaan toimenpiteillä ei ole vaikutusta kunnostettavan kosken ylä- tai alapuolisen vesistön vedenkorkeuksiin tai virtaamiin. Veden samentumista voi esiintyä lyhytaikaisesti kunnostustöiden yhteydessä, mutta vaikutus on vähäinen ja rajoittuu kunnostusalueen välittömään läheisyyteen.

Hotellinkosken kunnostuskohteen eteläranta sijaitsee Varisjoen Ruukinrannan luonnonsuojelualueella. Konekaluston liikkuminen kunnostuskohteelle on suunniteltu tehtävän mahdollisuuksien mukaan olemassa olevia ajouria ja hakkuulinjoja pitkin siten, että puustolle ja kasvillisuudelle aiheutuu mahdollisimman vähän vahinkoa. Varsinaisella kunnostuskohteella konekalusto liikkuu jokiuomaa pitkin. Hakemuksessa on esitetty kaksi eri reittivaihtoehtoa kunnostuskohteelle suojelualueen läpi. Vaihtoehdossa 1 kuljetaan suojelualueella jo olemassa olevaa vanhaa ajouraa 160 m, pitkin vanhan metsän reunaa, josta käännetään rantaa kohti ja kuljetaan 30 metrin matka vanhan metsän läpi. Vaihtoehdossa 2 kuljetaan 160 m suojelualueen ulkopuolella, naapuri-kiinteistöllä kunnes käännetään kohti joen rantaa, kuljetaan suojelualueen rajaa pitkin taimikkoalueella 60 metriä vanhan metsän reunaan asti ja jatketaan, samoin kuin vaihtoehdossa 1, 30 metriä vanhan metsän läpi joen rantaan.

Suunnitelmaan ja hakemukseen liittyvät lisätiedot

Kainuun ELY-keskus on antanut 25.4.2025 kalataloudellisesta kunnostussuunnitelmasta lausunnon. Lausunnossa todetaan muun muassa, että vanhan metsän läpi kulkeminen ei ole hyvä vaihtoehto ja että liito-orava tulee huomioida toimenpiteissä.

Hakija on toimittanut Kainuun ELY-keskukselle 26.5.2025 sähköpostitse muistion 23.5.2025 toteutetusta maastokäynnistä, millä on täydennetty Hotellinkosken kunnostussuunnitelmaa erityisesti yksityiselle suojelualueelle aiheutuvien vaikutusten arvioinnin osalta. Maastokäynnillä on tarkasteltu paitsi reittivaihtoehtoja, myös merkkejä liito-oravan esiintymisestä. Alueella havaittiin papanoita useiden kuusien alla. Reitit on suunniteltu siten, että liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat eivät vahingoitu kummassakaan suunnitellussa reittivaihtoehdossa ja vaikutukset suojelualueen kasvistolle ja eläimistölle jäävät mahdollisimman vähäisiksi ja väliaikaiseksi.

Myös Kainuun ELY-keskus on tutustunut alueeseen ja tarkastellut reittivaihtoehtojen sijaintia suhteessa alueen luontoarvoihin maastokäynnillä 6.6.2025. Lisätietoa on saatu myös puhelimitse 19.6.2025 liittyen konekaluston kulkemiseen ja toimenpiteiden ajallisiin rajoituksiin sekä toimenpiteiden että lähistön lajistoarvojen kannalta. Hakija on saanut 20.6.2025 maanomistajalta luvan toimenpiteille. Maanomistajan lupa on toimitettu Kainuun ELY-keskukselle 23.6.2025

SUOJELUALUEEN TIEDOT

Kiinteistöt:	578-403-2-31 578-404-1-13
Pinta-ala:	27 ha
Suojelualue:	YSA 207730
Päätös:	KAIELY/178/07.01/2012

Varisjoen Ruukinranta sijaitsee Paltamossa ja se on suojeltu METSO-ohjelman kohteena 16.9.2013. Rauhoituksen tarkoitus on monimuotoisen luonnontilaisen metsäluonnon suojelu.

Varisjoen Ruukinranta -niminen suojelualue rajautuu Kivesjärvestä Oulujärveen laskevaan Varisjokeen noin kahden kilometrin matkalta.

Varisjoki on suosittu virkistyskalastuspaikka ja virkistysarvoja lisää myös alueella oleva kotiseutupolku. Alueella on myös historiallisia raunioita.

Varisjoen ruukinrannan yksityisen suojelualueen puusto on kuusivaltaista sekametsää, pääosa puustosta on vanhaa, yli 130-vuotiasta. Alueella on myös runsaasti järeää lahoppuustoa sekä maa- että pystypuuna. Elinympäristötyypiltään kohde edustaa runsaslahoppuustoista kangasmetsää, lehtoja, pienveden lähimetsiä sekä puustoista perinneympäristöä. Lisäksi alueella on havaittu liito-oravan elinympäristö.

Kohteen rauhoitusmääräysten mukaan alueella on kielletty metsänhakkuu ja -lannoitukset, liikkuminen moottoriajoneuvoilla, rakennusten, rakennelmien, teiden ja polkujen rakentaminen, ojien kaivaminen, vesien perkaaminen ja patoaminen sekä kaikenlainen muu maa- tai kallioperän vahingoittaminen ja sen ainesten ottaminen, elävien ja kuolleiden puiden, pensaiden muiden kasvien ja kasvinosien sekä sienien ottaminen ja vahingoittaminen, luonnonvaraisten selkärankaisten eläinten tappaminen, pyydystäminen, hätyyttäminen ja pesien vahingoittaminen sekä selkärangattomien eläinten pyydystäminen ja kerääminen. Lisäksi kiellettyä on kaikenlainen muu toiminta, joka saattaa muuttaa alueen maisemakuvaa tai vaikuttaa epäedullisesti kasvillisuuden ja eläimistön säilymiseen.

Rauhoitusmääräyksissä mainitaan, että edellä olevista määräyksistä voidaan hakkuukieltä lukuun ottamatta Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen luvalla poiketa, jos poikkeaminen on perusteltua luonnonsuojelualueen hoidon, tutkimuksen tai käytön kannalta tai jos se on muutoin alueen suojelutavoitteet huomioon ottaen perusteltua.

KAINUUN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUKSEN RATKAISU

ELY-keskus myöntää Paltamon osakaskunnalle luonnonsuojelulain 54 §:n mukaisen luvan poiketa Varisjoen Ruukinrannan yksityisen luonnonsuojelualueen rauhoitusmääräyksistä Hotellinkosken kalataloudellisten kunnostustoimenpiteiden toteuttamiseksi seuraavin ehdoin

1. Toimenpiteille on oltava maanomistajan lupa, hakija vastaa yhteydenpidosta maanomistajaan.
2. Lupa oikeuttaa kunnostuskalustolla kulkemisen suojelualueen läpi Hotellinkosken kunnostettavalle kohteelle toimenpiteiden suorittamiseksi.
3. Koneella liikutaan ainoastaan sen verran kuin on välttämätöntä ja käytetään olemassa olevaa vanhaa ajouraa
4. Vanhan metsän osuudella on varmistettava, että liito-oravan lisääntymis- tai levähdyspaikaksi tulkittavia puita ei vahingoiteta.
5. Lupa ei oikeuta lajien suojelusäännöksistä poikkeamiseen (esim. liito-orava)
6. Rantaviivan kiviä voi tarpeellisin osin käyttää kunnostuksessa
7. Hakija on velvollinen korjaamaan mahdolliset vauriot ympäristölle
8. Lupa on pidettävä mukana luonnonsuojelualueella toimittaessa ja vaadittaessa esitettävä. Lupa voi olla sähköisenä esimerkiksi puhelimesta.
9. Luvan haltijan vastuulla on, että kunnostustoimenpiteitä suorittava henkilöstö on tietoinen tämän luvan ehdoista.

Lupa on voimassa 31.12.2025 asti.

Jos luonnonsuojelulain 54 §:n mukaisen poikkeamisluvan tarkoittama oikeus siirtää toiselle, siirrosta on viipymättä ilmoitettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Luvan aikaisempi haltija vastaa kaikista lupaan liittyvistä velvoitteista, kunnes hänen tilalleen on hakemuksesta hyväksytty toinen.

Perustelut

Luonnonsuojelulain 54 §:n mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi yksittäistapauksessa myöntää luvan poiketa yksityistä luonnonsuojelualueutta koskevista rauhoitusmääräyksistä, jos poikkeaminen ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta. Varisjoen ruukinrannan suojelualue on perustettu luonnontilaisen monimuotoisen metsäluonnon suojelemiseksi. Siltä osin kun poikkeaminen Varisjoen ruukinrannan suojelumääräyksistä on katsottu tarpeelliseksi, ja toimenpiteet toteutetaan suunnitelman ja lupaehtojen mukaisesti, ei poikkeaminen Kainuun ELY-keskuksen näkemyksen mukaan vaaranna alueen suojelutarkoitusta.

Toimenpiteet suojelualueella on suunniteltu toteutettavan siten, että suojelualueen kasvistolle ja eläimistölle aiheutuva haitta on vain väliaikainen ja mahdollisimman vähäinen. Kulkureitti kosken kunnostettavalle osuudelle kulkee molemmissa suunnitelmissa vaihtoehtoisissa suojelualueen vanhan metsän läpi 30 metrin matkalla, mikä ei ole optimaalinen, mutta se on ainoa reittimahdollisuus joen rannan muutoin jyrkän profiilin vuoksi. Ympäristön muiden merkittävien lajien vuoksi Kainuun ELY-keskus näkee suunnitelluista reiteistä parempana vaihtoehtona suojelualueella kulkevan vanhan kulku-uran. Suojelualueen ylityskohdan liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat on selvitetty maastossa etukäteen ja ne pystytään huomioimaan kulkureittiä avatessa. Hakija on saanut myös maanomistajalta luvan kulkea suojelualueen läpi kunnostustoimenpiteiden toteuttamiseksi.

Hotellinkoskelle suunnitellut kunnostustoimenpiteet ovat jatkoa vuonna 2019 toteutetuille ja Kainuun ELY-keskuksen hyväksymille kunnostuksille. Hotellinkosken luonnontila on heikentynyt kalanviljelylaitoksen rakentamisen aikana tehdyissä virtausjärjestelyissä. Uoman muokkaaminen, kivivallien levitys sekä kutusoraistus palauttavat osaltaan kosken luonnontilaa ja siten parantavat erityisesti taimenen lisääntymisen edellytyksiä. Joen luonnontilaisen taimenkannan elvyttäminen lisää myös alueen luonnonsuojelullisia arvoja, sillä Varisjoki koskineen on keskeinen osa Varisjoen ruukinrannan luonnonsuojelualuekokonaisuutta, johon kuuluu myös Varisjoen ruukinrannan luonnonsuojelualue II, YSA231187.

[REDACTED]

SOVELLETUT OIKEUSOHJEET

Luonnonsuojelulaki 54 § ja 57 §

Julkisuuslaki 24 §

Hallintolaki (6.6.2003/434) 62 §

Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista vuonna 2025 (794/2024).

SALASSAPITO

Asiakirja sisältää julkisuuslain 24 §:n 14. kohdan mukaan salassa pidettävää tietoa

[REDACTED] Tietoa saa käyttää vain siihen tarkoitukseen mihin se on annettu.

MUUTOKSENHAKU

Luonnonsuojelulain 54 §:n mukaiseen poikkeamispäätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelta kirjallisella valituksella. Valitusosoitus on liitteenä (Liite 1).

ASIAKIRJAN HYVÄKSYNTÄ

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt johtava luonnonsuojeluasiantuntija Marja Hyvärinen ja ratkaissut ympäristövastuuyksikön päällikkö Jari Pesonen. Merkintä sähköisestä hyväksymisestä on asiakirjan lopussa.

Lisätietoja päätöksestä antaa johtava luonnonsuojeluasiantuntija Marja Hyvärinen, puh. 0295 038 620, marja.c.hyvarinen@ely-keskus.fi

PÄÄTÖKSEN TIEDOKSIANTOTAPA

Tämä päätös annetaan tiedoksi hallintolain 62 §:n mukaisella yleistiedoksiannolla. Yleistiedoksiantoa koskeva ilmoitus julkaistaan Kainuun ELY-keskuksen verkkosivuilla: www.ely-keskus.fi/kainuu

SUORITEMAKSU

Luonnonsuojelua edistävään tutkimus- tai opetustarkoitukseen taikka ennallistamis-, kunnostus- tai hoitotoimiin myönnettävät poikkeukset ja luvat ovat maksuttomia.

TIEDOKSI

Hakija (sähköisesti)

Maanomistaja (sähköisesti)

Ympäristöministeriö (sähköisesti)

LIITE

Valitusosoitus